

2017. gada

Pamācība individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanā Nr.26

1. Vispārīgie jautājumi

Ministru kabineta Nr. 372 noteikumi" darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus" nosaka darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus.

Tie ir izstrādājumi, ierīces, iekārtas un sistēmas, kuras nodarbinātais valkā vai citādi lieto darbā, lai aizsargātu savu drošību un veselību no viena vai vairāku darba vides riska faktoru iedarbības (turpmāk - aizsardzības līdzekļi).

- 1.1. Individuālos aizsardzības līdzekļus lieto, ja no darba vides riska faktora iedarbības nav iespējams izvairīties vai to nav iespējams mazināt, lietojot kolektīvos aizsardzības līdzekļus (aizsardzības līdzekļi, kas paredzēti vairāk nekā viena nodarbinātā drošības un veselības aizsardzībai) vai ieviešot nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus.
- 1.2. Atļauts lietot tikai tādus aizsardzības līdzekļus, kuri projektēti un izgatavoti atbilstoši normatīvajiem aktiem par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un atbilst:
 - 1.2.1. attiecīgajiem darba vides riska faktoriem (aizsardzības līdzeklis nedrīkst radīt vēl lielāku risku);
 - 1.2.2. apstākļiem darba vietā;
 - 1.2.3. ergonomikas prasībām un nodarbināto veselības stāvoklim.
- 1.3. nodarbināto auguma īpatnībām (ja nepieciešams, aizsardzības līdzekļi attiecīgi pielāgo).
- 1.3. Aizsardzības līdzekļa lietošanas ilgumu nosaka, ņemot vērā darba vides riska faktorus un to, cik bieži un ilgi nodarbinātais tiek pakļauts riskam, kā arī darba vietas raksturojumu un aizsardzības līdzekļa efektivitāti.
- 1.4. Aizsardzības līdzekļus lieto tikai ražotāja instrukcijās paredzētajiem mērķiem un atbilstoši šajās instrukcijās noteiktajām drošības prasībām. Darba devējs nodrošina, lai instrukcijas ir nodarbinātajiem saprotamas.
- 1.5. Aizsardzības līdzekļa pārbaudi pirms lietošanas, tā apkopi, tīrīšanu, dezinfekciju un remontu saskaņā ar aizsardzības līdzekļa ražotāja pievienoto instrukciju veic šajos darbos apmācīti nodarbinātie.
- 1.6. Aizsardzības līdzekļus glabā tā, lai nepieļautu to mehāniskus vai bioloģiskus bojājumus, kā arī ķīmiski aktīvu vai citādi bīstamu, vai kaitīgu vielu, gaismas, temperatūras vai mitruma kaitīgu iedarbību.
- 1.7. Ja aizsardzībai pret vienu vai vairākiem darba vides riska faktoriem nodarbinātais vienlaikus lieto vairākus aizsardzības līdzekļus, tiem jābūt savstarpēji savietojamiem un jānodrošina nodarbinātā aizsardzība pret visu attiecīgo riska faktoru iedarbību.
- 1.8. Katrs individuālais aizsardzības līdzeklis ir paredzēts vienam nodarbinātajam. Ja vienu un to pašu aizsardzības līdzekli pārmaiņus lieto vairāki nodarbinātie, darba devējs veic atbilstošus pasākumus, lai tiktu ievērotas higiēnas prasības un netiktu nelabvēlīgi ietekmēta lietotāju veselība.

2. Darba vides riska un aizsardzības līdzekļu novērtējums

- 2.1. Pirms nodarbinātie uzsāk lietot aizsardzības līdzekli, darba devējs novērtē, vai izraudzītais aizsardzības līdzeklis atbilst šo noteikumu noteiktajām prasībām.

2.2. Novērtējumā darba devējs:

- 2.2.1. nosaka, vai darba vides riska faktoru nevar novērst ar citiem līdzekļiem un pasākumiem;
- 2.2.2. nosaka aizsardzības līdzekļiem nepieciešamos raksturlielumus, lai nodrošinātu efektīvu aizsardzību pret attiecīgo darba vides riska faktoru, ņemot vērā paša aizsardzības līdzekļa radīto risku;
- 2.3. Ja mainās kāds darba vides riska faktors, tiek mainīts kāds aizsardzības līdzeklis vai kāda aizsardzības līdzekļa sastāvdaļa, darba devējs pārskata aizsardzības līdzekļu.

3. Aizsardzības līdzekļu iedalījums:

IAL iedala 3 kategorijās, atkarībā no riska darba vidē

I kategorija:

Vienkārša veida IAL, kas aizsargā pret darba vides risku, kuru lietotājs pats spēj laikus novērtēt un kas ir minimāli kaitīgs/bīstams, piemēram, virspusēja mehāniska iedarbība, vājas iedarbības ķīmiskās tīrīšanas līdzekļi, karstas detaļas, kuru temperatūra nav augstāka par 500 C, parastas atmosfēras parādības, grūdieni un vibrācijas, kas parastos apstākļos neietekmē cilvēka dzīvībai svarīgas funkcijas un nerada neatgriezeniskus ķermeņa daļu bojājumus.

II kategorija:

ietilpst IAL, kas neatbilst ne I ne III kategorija

III kategorija:

Sarežģīta veida IAL, kas aizsargā pret darba vides risku, kuru lietotājs pats nespēj pietiekami ātri novērtēt un kas apdraud cilvēka dzīvību vai negatīvi un neatgriezeniski ietekmē cilvēka veselību, piemēram, cietu vai šķidru daļiņu aerosoli, kairinošas vai toksiskas gāzes, radioaktīvās vielas, riski, kas nosaka nepieciešamību izolēties no ārējās atmosfēras, nīršanas šķidrā vidē, bīstamas ķīmiskās un radioaktīvās vielas/produkti, jonizējošais starojums, īpaši apstākļi (100°C un augstāka temperatūra, infrasarkanais starojums, liesmas, liels daudzums izkusuša materiāla, -50°C un zemāka temperatūra), iespējami kritieni no liela augstuma, bīstami elektriskās strāvas spriegumi.

2002.gada 20.augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.372. "*Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus*" 4. punktā noteikts:

"atļauts lietot tikai tādas aizsardzības līdzekļus, kuri projektēti un izgatavoti atbilstoši normatīvajiem aktiem par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem...", respektīvi 2003.gada 11. februāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.74 "*Prasības individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, to atbilstības novērtēšanas kārtība un tirgus uzraudzība*", kuros iekļautas tiesību normas, kas izriet no direktīvām 89/686/EEC,

93/68/EEC, 93/95/EEC un 96/58/EC.

Noteikumu Nr.372. 18. punktā noteikts sekojošs darba devēja pienākums:

"pirms nodarbinātie uzsāk lietot aizsardzības līdzekli, darba devējs novērtē, vai izraudzītais aizsardzības līdzeklis atbilst šo noteikumu noteiktajām prasībām". Praksē tas nozīmē, ka IAL piemērotība jāizvērtē jau to iegādāšanās brīdī.

4. Prasības, iegādājoties IAL:

4.1. Iegādājoties un lietojot IAL jāpievērš uzmanība sekojošām prasībām:

- 4.1.1. pirmās, otrās un trešās kategorijas IAL jābūt marķētiem ar CE marķējumu, atkarībā no kategorijas marķējumam pievieno arī atbilstības novērtēšanas institūcijas identifikācijas numuru (direktīvā paredzēta arī ražošanā izmantotā standarta numura un IAL pielietojuma veidu norādošu piktogrammu pievienošana marķējumam);
- 4.1.2. IAL jābūt pievienotai sekojošai ražotāja vai tā pilnvarotā pārstāvja sagatavotai informācijai par IAL valsts valodā:
- 4.1.3. lietošana (uzglabāšana, izmantošana, tīrīšana, apkope, apkalpošanu un dezinfekcija);
- 4.1.4. tehniskās iespējas, kuras konstatētas pārbaudēs, nosakot aizsardzības līdzekļa aizsardzības līmeni un kategoriju;

- 4.1.5. atbilstošie papildpiederumi un rezerves daļu raksturlielumi;
 - 4.1.6. aizsardzības līdzekļa aizsardzības klasei atbilstošie riska līmeņi un lietošanas ierobežojumi;
 - 4.1.7. novecošanās termiņš vai periods;
 - 4.1.8. iepakojuma veids, transportējot aizsardzības līdzekli;
 - 4.1.9. lietoto apzīmējumu un marķējumu nozīme;
- tiesību akti, kuros noteiktās prasības ievērotas, projektējot un izgatavojot IAL; tās pilnvarotās institūcijas nosaukums, adrese un identifikācijas numurs, kura apstiprinājusi IAL tipu, kad tas nepieciešams.
- 4.2. IAL atbilstība un izpildītās atbilstības novērtēšanas procedūras ražotājam vai viņa pilnvarotajam pārstāvim ir jāapliecina ar sekojošiem dokumentiem:
- 4.2.1. I kategorija – ražotāja vai viņa pilnvarota pārstāvja parakstīta atbilstības deklarācija;
 - 4.2.2. II kategorija – tipa pārbaudes sertifikāts un ražotāja vai viņa pilnvarota pārstāvja parakstīta atbilstības deklarācija;
 - 4.2.3. III kategorija – tipa pārbaudes sertifikāts, produkta vai ražošanas sistēmas kvalitātes sertifikāts un ražotāja vai viņa pilnvarota pārstāvja parakstīta atbilstības deklarācija.
- 5. Informēšana, apmācība, konsultēšanās:**
- 5.1. Darba devējam ir šādi pienākumi:
- 5.1.1. informēt nodarbinātos par darba vides riska faktoriem, arī par tiem riska faktoriem, pret kuriem viņus aizsargā aizsardzības līdzeklis;
 - 5.1.2. informēt nodarbinātos par visiem darba drošības un veselības aizsardzības pasākumiem, kas veicami, lietojot aizsardzības līdzekļus;
 - 5.1.3. nodrošināt, lai informācija par aizsardzības līdzekļiem nodarbinātajiem būtu pieejama un saprotama;
 - 5.1.4. organizēt nodarbināto apmācību (teorētisko un praktisko) aizsardzības līdzekļu lietošanā.
- 5.2. Nodarbinātajiem un viņu pārstāvjiem ir tiesības piedalīties jautājumu apspriešanā par nodarbināto drošību un veselības aizsardzību.
- 5.3. Pirms IAL iegādāšanās, tie jāizmēģina darba vietā.
- 5.4. Pirms lietošanas jāpārbauda, kādā stāvoklī ir aizsardzības līdzekļi. Ja kāda no to sastāvdaļām ir bojāta vai salauzta, tā jāaizvieto ar citu. Ja tas nav iespējams, šis aizsardzības līdzeklis jānovieto atsevišķi.
- 5.5. Lai saglabātu aizsardzības līdzekļus labā stāvoklī, tos jāglabā tīrus un sausus, atbilstošā iesaiņojumā.
- 5.6. Īpaši uzmanīgi jārīkojas ar aizsardzības līdzekļu kustīgajām daļām.
- 5.7. Regulējamām un pozīciju fiksējošām daļām jābūt fiksējamām vajadzīgajos punktos, neatkarīgi no to vecuma vai nolietošanas pakāpes.
- 5.8. Jāseko, lai ierīces pirms lietošanas netiktu novietotas vietās, kur ir paaugstināta temperatūra vai mitrums, tie jāglabā saskaņā ar ražotāja norādījumiem.
- 6. Individuālo aizsardzības līdzekļu iedalījums:**
- 6.1. DZIRDES aizsardzībai lietojami šādi aizsardzības līdzekļi:
- 6.1.1. ausu ieliktņi;
 - 6.1.2. austiņas;
 - 6.1.3. kustiskās ķiveres;
 - 6.1.4. austiņas, kas tiek piestiprinātas pie rūpnieciskajām aizsargķiverēm vai ir ķiveres daļa;
 - 6.1.5. ausu aizsargi ar zemfrekvences uztvērēju;
 - 6.1.6. ausu aizsargi ar sakaru ierīcēm.
- 6.2. Dzirdes aizsardzības līdzekļi lietojami, ja tiek veikti šādi darbi:
- 6.2.1. darbs ar pneimatiskajiem un elektriskajiem instrumentiem;
 - 6.2.2. citi darbi, kuros trokšņa līmenis pārsniedz pieļaujamās normas.

6.3.Dzirdes IAL lietošanas shēma

6.4.Fizioloģiska, racionāla darba atpūtas režīma organizēšana (ieteicams 20 minūšu pārtraukums ik pēc 2 stundām, pavadot šo laiku klusuma zonā).

6.5.Darba laika samazināšana trokšņainā vidē, ja trokšņa spiediena līmenis pārsniedz 80 dBA.

6.6.Dzirdes aizsardzības līdzekļu (mīksto ausu ieliktnu, antifonu u.c.) obligāta lietošana.

6.7.Lai strādājošais adaptētos un neizjustu diskomfortu dzirdes aizsardzības līdzekļu lietošanas sākumā, ieteicams adaptācijas periodā (parasti 1 līdz 2 nedēļas) tos valkāt pēc sekojošas shēmas:

Pirmajā dienas pusē	laiks	Otrajā dienas pusē
1. dienā	30 minūtes	1 stunda
2. dienā	1 stunda	1 stunda
3.diena	2 stundas	2 stundas
4.diena	3 stundas	3 stundas
5 diena	Visu dienu	Visu dienu

Pusaudžu darba režīma ievērošana trokšņainā darba vidē

Vecums, gadi	Darba dienas ilgums	dB A
14-15	4	65
	3,5	70
	3	75
	2	80
	1	85
	0,5	90
	nedrīkst strādāt	95
16-18	6	65
	5	70
	4	75
	3	80
	2	85
	1	90
	nedrīkst strādāt	95

Pusaudžiem ieteicams 10...5 minūšu pārtraukums, pavadot šo laiku klusuma zonā: pirmajā darba gadā ik pēc 1 darba stundas, otrajā – pēc 1,5 stundām, trešajā – pēc 2 stundām.

6.8.SEJAS UN ACU aizsardzībai lietojami šādi aizsardzības līdzekļi:

6.8.1. brilles;

6.8.2. aizsargbrilles;

6.8.3. sejas aizsegi metināšanai (rokas maskas, ap galvu stiprināmas maskas vai maskas, kas piestiprināmas pie ķiverēm).

6.9.Sejas un acu aizsardzības līdzekļi lietojami, ja tiek veikti šādi darbi:

6.9.1. metināšana, slīpēšana ar abrazīviem instrumentiem, virpošana un atdalīšana (piemēram, nogriešana, nozāģēšana);

6.9.2. frēzēšana;

6.9.3. lūžņu smalcināšana un aizvākšana;

6.9.4. darbs ar skābēm, sārmu vai bāziskiem šķīdumiem, dezinfekcijas līdzekļiem, korozijas tīrīšanas līdzekļiem un citām vielām ar ķīmisku iedarbību;

6.9.5. darbs ar šķīdumu un sausu vielu izsmidzinātājiem;

6.9.6. darbs ar izkausētām vielām vai to tuvumā.

6.10.Daži praktiski ieteikumi attiecībā uz sejas un acu aizsardzības līdzekļu lietošanu

6.11.Ja nodarbinātais atrodas tranzītzonā un tam ir nepieciešams uztvert plašāku zonu, vēlams lietot aizsardzības līdzekļus, kas nedaudz samazina perifērisko redzes lauku.

- 6.11.1. ievērot sejai nepiemērotu aizsardzības līdzekļa formu,
 - 6.11.2. fizioloģiskas īpatnības- sviedru izdalīšanās,
 - 6.11.3. aizsvīdušu stiklu dēļ pasliktināta redzamība, krāsu izmaiņas
 - 6.11.4. Strauju galvas kustību iespējamība darba izpildes laikā, nosaka stingra savienojuma aizsargsistēmas izvēli.
- 6.12. Piepūle un neērtas pozas darba laikā izraisa nodarbināto svīšanu un līdz ar to briļļu aizsvīšanu.
- 6.13. Šī problēma ir grūti risināma, lai gan to var samazināt, pareizi izvēloties rāmju un lēcu materiālu un papildu aizsardzības pasākumus (nesvīstošu materiālu izvēle utt.).
- 6.14. ELPOŠANAS UN PARENTERĀLO CEĻU aizsardzībai lietojami šādi aizsardzības līdzekļi:
- 6.14.1. putekļu, gāzu, radioaktīvo putekļu filtri kopā ar masku;
 - 6.14.2. izolācijas ierīces ar gaisa piegādi;
 - 6.14.3. respiratora tipa ierīces, arī noņemamas metināšanas maskas;
- 6.15. Elpošanas un parenterālo ceļu aizsardzības līdzekļi lietojami, ja tiek veikti šādi darbi:
- 6.15.1. krāsošana ar smidzināšanas metodi;
 - 6.15.2. darbs kanalizācijas un gāzes šahtās un akās, kolektoros un citos ar kanalizāciju saistītos objektos;
 - 6.15.3. darbs ar ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem, kas nelabvēlīgi iedarbojas uz elpošanas ceļiem un gremošanas orgāniem;
 - 6.15.4. darbs ar aktīvām bioloģiskām vielām un mikroorganismiem.
- 6.16. Daži praktiski ieteikumi attiecībā uz elpošanas ceļu aizsardzības līdzekļu lietošanu:
- 6.17. Elpošanas ceļu aizsardzības līdzekļi ir tā veidoti, ka tos var izmantot relatīvi īsu laika sprīdi.
- 6.18. Pēc vispārējiem noteikumiem, nav vēlams strādāt ar šiem aizsardzības līdzekļiem ilgāk nekā divas stundas no vietas.
- 6.19. Vieglu aizsargierīču vai vieglu darbu, ar pārtraukumiem starp dažādiem uzdevumiem gadījumos, aizsardzības līdzekļu lietošanas laiks var tikt pagarināts.
- 6.20. Pirms filtra lietošanas ir nepieciešams pārbaudīt tā derīguma termiņu, un nevainojamo saglabāšanās stāvokli saskaņā ar ražotāja sniegto informāciju, un, ja iespējams, vajadzētu novērtēt filtra piemērotību attiecīgajai darba vietai.
- 6.21. Izvēloties elpošanas ceļu aizsardzības līdzekļus personām ar īpašām vajadzībām, vislielākā uzmanība jāpievērš šādiem faktoriem:
- 6.21.1. Sejas deformācijas vai pastiprināts apmatojums (bārda utt.).
 - 6.21.2. Ar aizsargierīci nesavietojamu briļļu nēsāšana.
 - 6.21.3. Asinsrites traucējumi.
 - 6.21.4. Vestibulāras problēmas (kustību, mobilitātes, līdzsvara traucējumi).
 - 6.21.5. Neuroloģiskās problēmas.
 - 6.21.6. Psiholoģiskas problēmas (klaustrofobija utt.).
 - 6.21.7. Elpošanas traucējumi.
 - 6.21.8. Grūtniecība.
- 6.22. Nepietiekama informācija par aizsargierīces lietošanu.
- 6.23. Lai izvairītos no redzamības traucējumiem, aizsardzības līdzekļus katru dienu jātīra saskaņā ar ražotāja instrukcijām.
- 6.24. Lai izvairītos no ādas slimībām, aizsarglīdzekļi periodiski jādezinficē (obligāti tad, kad tie nonāk cita lietotāja rokās), saskaņā ar ražotāja norādījumiem.)
- 6.25. ROKU aizsardzībai lietojami šādi aizsardzības līdzekļi:
- 6.25.1. cimdi;
 - 6.25.2. dūraiņi;
 - 6.25.3. bezpirkstu cimdi;

- 6.25.4. dielektriskie cimdi;
- 6.25.5. aizsargcimdi pret mehānisku iedarbību (aizsardzībai pret durtām, grieztām brūcēm, vibrāciju), ķīmisku iedarbību, jonizējošu radiāciju un radioaktīvo piesārņojumu, karstumu un cita veida iedarbību;
- 6.25.6. uzroči;
- 6.26. Roku un plaukstu aizsardzības līdzekļi lietojami, ja tiek veikti šādi darbi:
 - 6.26.1. darbs ar skābēm, sārmiem vai bāziskiem šķīdumiem, dezinfekcijas līdzekļiem, korozijas tīršanas līdzekļiem un citiem līdzekļiem ar ķīmisku iedarbību;
 - 6.26.2. zemes rakšana;
 - 6.26.3. smaguma pārvietošana ar fizisku spēku;
 - 6.26.4. darbs, kur iespējams kontakts ar elektroenerģijas avotam pieslēgtām iekārtām, – nepieciešami dielektriskie cimdi;
 - 6.26.5. pārveidošanas (montāžas, pārbūves) darbi, tehniskā apkope un remonts;
 - 6.26.6. darbs akās, šahtās un tvertnēs.
- 6.27. Daži praktiski ieteikumi attiecībā uz cimdu lietošanu:
- 6.28. Āda pati nodrošina pietiekami labu aizsardzību pret ārējo kaitīgo ietekmi. Taču būtu jāievēro higiēnas noteikumi, proti, jāmazgā rokas ar ūdeni un ziepēm, un pēc tam jālieto aizsargkrēms.
- 6.29. Izvēloties aizsargcimdus, no vienas puses ir jāizvērtē to mīksts un ērtums, un no otras puses tiem jānodrošina iespējami augstāka aizsardzības pakāpe.
- 6.30. Aizsargcimdiem jābūt pareizā izmēra. Pārāk šauru cimdu valkāšana var samazināt to aizsardzības spēju un apgrūtināt asinsriti.
- 6.31. Izvēloties cimdus, kuru funkcija ir aizsargāt pret ķīmiskām vielām, jāņem vērā šādi faktori:
 - 6.31.1. dažkārt noteikti materiāli, kas nodrošina labu aizsardzību pret vienām ķīmiskām vielām, ļoti slikti aizsargā pret citām;
 - 6.31.2. noteiktu vielu sajaukums reizēm var radīt pavisam citu reakciju, nekā katra no šīm vielām atsevišķi;
- 6.32. PVA cimdi nav ūdensizturīgi.
- 6.33. Valkājot cimdus, var rasties sviedri.
- 6.34. Šo problēmu var novērst, lietojot cimdus ar absorbējošu padrēbi, kaut gan jāuzsver, ka šis elements var samazināt taustes spēju un pirkstu veiklību, kā arī apgrūtināt spēju satvert priekšmetus.
- 6.35. Lietojot cimdus ar padrēbi, samazinās arī noberzumi, kas rodas no cimda šuvēm u.c.
- 6.36. Ādas, kokvilnas un tamlīdzīgu materiālu cimdi ir jāuzglabā tīri un sausi, un uz to pusi, kas atrodas saskarē ar ādu.
- 6.37. Jebkurā gadījumā aizsargcimdus ir jātīra, ievērojot ražotāja instrukcijas.
- 6.38. KĀJU UN PĒDU aizsardzībai lietojami šādi aizsardzības līdzekļi:
 - 6.38.1. apavi;
 - 6.38.2. zemi apavi, zābaki līdz potītēm, stulmzābaki, aizsargzābaki;
 - 6.38.3. ātri atsienami vai atāķējami apavi;
 - 6.38.4. apavi ar papildu aizsardzību pirkstgaliem;
 - 6.38.5. apavi un virsapavi ar karstumizturīgu zoli;
 - 6.38.6. elektroizolācijas kurpes, zābaki un virszābaki;
 - 6.38.7. aizsargapavi pret ķīmisku iedarbību;
- 6.39. Kāju un pēdu aizsardzības līdzekļi lietojami, ja tiek veikti šādi darbi
 - 6.39.1. darbs uz slidenām virsmām;
 - 6.39.2. darbs, kur iespējams kontakts ar elektroenerģijas avotam pieslēgtām iekārtām, – nepieciešami dielektriskie aizsargapavi;
- 6.40. aizsargapavi ar purngala daļas aizsardzību un necaurduramu zoli nepieciešami šādos darbos:

- 6.40.1. ēku karkasu montāža un demontāža, pamatu likšana, sastatņu montāža,
- 6.40.2. betonēšana, arī veidņu izgatavošana un izjaukšana;
- 6.40.3. darbs uzņēmuma teritorijā ārpus telpām un noliktavās;
- 6.40.4. jumīka darbs;
- 6.40.5. pārveidošana (montāža, pārbūve), tehniskā apkope un remonts (apkope, uzturēšana);
- 6.40.6. transports un uzglabāšanas darbi noliktavās;
- 6.40.7. smagumu pārvietošana, lietojot fizisku spēku;
- 6.40.8. darbs ar ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem.
- 6.41. Daži praktiski ieteikumi attiecībā uz apavu lietošanu:
- 6.42. Ņemot vērā dažādās individuālās kājas anatomiskās īpatnības, apaviem ir jābūt dažādas formas, platuma, izmēra.
- 6.43. Aizsargapavi var būt gan kurpes, gan zābaki. Taču labāk ieteicams lietot zābakus, jo tie ir praktiskāki, nodrošina lielāku aizsardzību un ciešāk piekļaujas kājai.
- 6.44. Zābaki arī aizsargā pret izmežģījumiem un tādejādi samazina savainojuma risku.
- 6.45. Kāju svīšana nav saistīta konkrēti ar aizsargapavu valkāšanu, bet gan ar jebkuru kurpju vai zābaku nēsāšanu. Tāpēc higiēnas nolūkos katru dienu ir jāmazgā kājas un jāmaina zeķes. Būtu vēlams katru dienu mainīt arī apavus, jo lielas svīšanas rezultātā var gadīties, ka sviedri, kas iesūkušies apavu ādā, nespēj izgarot pa to laiku, kamēr apavi netiek valkāti.
- 6.46. Ieteicamais risinājums būtu lietot divus kurpju vai zābaku pārus.
- 6.47. Aizsargapavu derīguma termiņš ir cieši saistīts ar to valkāšanas un apkopes nosacījumiem. Apavi ir regulāri jāpārbauda.
- 6.48. Ādas izstrādājumi pieņem pirmā valkātāja kājas formu. Šī iemesla, kā arī higiēnas apsvērumu dēļ, nevajadzētu pieļaut, lai apavus izmantotu nākamais valkātājs.
- 6.49. Savukārt, gumijas vai plastikāta zābaki var tikt izmantoti atkārtoti, pēc to iepriekšējas iztīrīšanas un dezinfekcijas.
- 6.50. Uz apaviem, kuri domāti vairākkārtējai un atkārtotai lietošanai, jābūt norādēm par nepieciešamību tos dezinficēt.
- 6.51. Sviedriem ir nepatīkama smaka, kas saistīta ar baktēriju sadalīšanos, kuras piedevām veicina apava iekšpuses ātru bojāšanos.
- 6.52. Izvairīties no baktērijām un sēnītēm ir iespējams, veicot apkopi, kas iznīcina baktērijas gan apavu ražošanas procesa laikā, gan regulāri to izmantošanas laikā.
- 6.53. ĀDAS aizsardzībai lietojami šādi aizsardzības līdzekļi:
 - 6.53.1. aizsargkrēmi;
 - 6.53.2. aizsargziedes.
- 6.54. Ādas aizsardzības līdzekļi lietojami:
 - 6.54.1. darbā ar ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem.
- 6.55. Daži praktiski ieteikumi par ādas aizsarglīdzekļu lietošanu
- 6.56. Āda pati nodrošina pietiekami labu aizsardzību pret ārējo kaitīgo ietekmi.
- 6.57. jāmazgā rokas ar ūdeni un ziepēm, un pēc tam jālieto aizsargkrēmi
- 6.58. Izvēloties aizsargcimdus, no vienas puses ir jāizvērtē to mīkstums un ērtums, un no otras puses tiem jānodrošina iespējami augstāka aizsardzības pakāpe.
- 6.59. Aizsargcimdiem jābūt pareizā izmēra. Pārāk šauru cimdu valkāšana var samazināt to aizsardzības spēju un apgrūtināt asinsriti.
- 6.60. Ādas, kokvilnas un tamlīdzīgu materiālu cimdi ir jāuzglabā tīri un sausi, un uz to pusi, kas atrodas saskarē ar ādu.
- 6.61. aizsargkrēmi jāizvēlas atbilstoši darba videi, to lietošana nedrīkst pasliktināt ādas stāvokli.
- 6.62. ādas aizsardzībai var izmantot arī kosmētiskos krēmus, ja tie nerada ādas problēmas.
- 6.63. VĒDERA UN CITU ĶERMENĀ DAĻU aizsardzībai lietojami šādi aizsardzības līdzekļi:

- 6.63.1. aizsargvestes, žaketes, priekšauti aizsardzībai pret kustīgām mašīnu daļām (griežot, urbjot, frēzējot, kausējot metālus);
 - 6.63.2. aizsargvestes, žaketes, uzsvārci (virsvalki, apmetņi), priekšauti aizsardzībai pret ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem;
 - 6.63.3. siltas vestes;
 - 6.63.4. jostas.
- 6.64. VISA ĶERMENĀ aizsardzības līdzekļi, vēdera un citu ķermeņa daļu aizsardzības līdzekļi lietojami, ja tiek veikti šādi darbi:
- 6.64.1. darbs ar skābēm, sārmiem, dezinfekcijas līdzekļiem, korozijas tīrīšanas līdzekļiem un citiem līdzekļiem ar ķīmisku iedarbību;
 - 6.64.2. darbs ar ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem;
 - 6.64.3. darbs ar bioloģiski aktīvām vielām un mikroorganismiem;
 - 6.64.4. metināšana, kalšana, liešana;
 - 6.64.5. darbs ārā lietū un aukstumā;
 - 6.64.6. darbi, kur nodarbinātajam jābūt labi redzamam (darbs uz ielām, autoceļiem, dzelzceļiem, lidostās, ostās), nepieciešams fluorescējošs vai atstarojošs aizsargapģērbs;
 - 6.64.7. darbs akās, šahtās un tvertnēs.
- 6.65. Daži praktiski ieteikumi par aizsargapģērba lietošanu
- 6.66. Darbam ar darba aprīkojumu vai iekārtām paredzētā aizsargapģērba piederību un bikšu staru galiem ir jāpiekļaujas ķermenim, pogām jābūt aizpogātām un kabatām aiztaisītām.
- 6.67. Tām apģērba daļām, kas saskaras ar kustīgām iekārtu vai aprīkojuma daļām vai elementiem, jābūt no blīvāka auduma vai apģērbam jābūt polsterētam ar citu materiālu, kas saskarē ar kustīgo priekšmetu bremzē tā darbību vai pavisam apstādina.
- 6.68. Strādājot īpašos apstākļos, aizsargapģērbam jānodrošina optimāli darba apstākļi (jāpasargā no aukstuma vai karstuma, caurvēja, mitruma)
- 6.69. Kas attiecas uz aizsargfunkcijas nolietošanos un saglabāšanu, tad ir nepieciešams būt pārliecinātam, ka ar aizsargapģērbu nenotiek nekādas pārmaiņas tajā laikā, kad apģērbs tiek lietots.
- 6.70. Šī iemesla dēļ apģērbs ir regulāri jāpārbauda, lai pārliecinātos par tā nevainojamo stāvokli, veiktu nepieciešamos labojumus un pareizi to tīrītu.
- 6.71. Ir jāplāno savlaicīga apģērbu nomaiņa.
- 6.72. Aizsarglīdzekļi, kas novērš KRITIENU;
- 6.72.1. ierīces ķermeņa noturēšanai (drošības siksnas);
 - 6.72.2. aprīkojums kritiena enerģijas amortizēšanai (pilns komplekts ar nepieciešamajiem piederumiem).
- 6.73. Aizsardzības līdzekļi visa ķermeņa aizsardzībai pret kritieniem lietojami, ja tiek veikti šādi darbi:
- 6.73.1. darbs uz sastatnēm un jumtiem;
 - 6.73.2. darbs šahtās, akās, kolektoros un tvertnēs;
 - 6.73.3. darbs, kas saistīts ar kāpšanu stabā (kokā).
- 6.74. Daži praktiski ieteikumi attiecībā uz drošības siksnu lietošanu:
- 6.75. Aizsardzības līdzekļa aprīkojuma nostiprinājuma ierīcei ir jāspēj izturēt spēks, kas rodas, apturot viena nodarbinātā kritienu.
- 6.76. Nostiprinājuma vietām vienmēr jābūt drošām un viegli pieejamām.
- 6.77. Piestiprinājuma elementi nedrīkst būt ar asām malām vai šķautnēm.
- 6.78. Aizsardzības līdzekļus nedrīkst lietot vairāki nodarbinātie, jo optimālā aizsardzība tiek panākta tikai tad, ja IAL izmērs ir atbilstošs nodarbinātajam, un indivīds ir pielāgojies attiecīgajam aprīkojumam.

- 6.79. Izmantojot drošības troses, kas aprīkotas ar karabīnēm, jāievēro, ka tas var lietot līdz pirmajam kritienam. Atkārtota troses lietošana nenodrošina nodarbinātā drošību nākošā kritiena laikā, tāpēc šāda trose ir jālikvidē.
- 6.80. Vēlams izmantot tādas drošības troses, kas samazina kritiena ātrumu un amortizē atsitienu spēku.
- 6.81. Ieteicams lietot drošības sistēmas, kas nodrošina ķermeņa noturēšanu kritiena laikā, jo aptver darbinieku vairākās ķermeņa vietās un papildus fiksējas pie drošības atsaites. Šādas drošības sistēmas var izmantot atkārtoti.
- 6.82. Pret kaitīgu darba vides faktoru iedarbību lietojami šādi AIZSARGAPĢĒRBI (divdaļīgi vai kombinezoni):
- 6.82.1. apģērbs aizsardzībai pret mehāniskām traumām (urbjot, griežot, frēzējot);
 - 6.82.2. aizsargapģērbs darbam ar motorzāģi;
 - 6.82.3. apģērbs aizsardzībai pret ķīmiskām vielām un ķīmiskiem produktiem;
 - 6.82.4. apģērbs aizsardzībai pret putekļiem;
- 6.83. Daži praktiski ieteikumi par aizsargapģērba lietošanu
- 6.84. Darbam ar darba aprīkojumu vai iekārtām paredzētā aizsargapģērba piedurkņu un bikšu staru galiem ir jāpiekļaujas ķermenim, pogām jābūt aizpogātām un kabatām aiztaisītām.
- 6.85. Aizsargapģērbs, kas pasargā pret nelieliem kontaktiem ar liesmām, parasti tiek izgatavots no tekstilmateriāla, kas ir speciāli apstrādāts, lai nodrošinātu ugunsizturību.
- 6.86. Pēc katras tīrīšanas tekstilmateriāla ugunsizturība ir jāatjauno.
- 6.87. Gadījumā, ja nodarbinātais tiek pakļauts spēcīgam karstumam izstarojuma formā, ir jāizvēlas aizsargapģērbs, kas izgatavots no metāliska tekstilmateriāla.
- 6.88. Dažreiz, kad nodarbinātais tiek pakļauts intensīvai saskarei ar liesmām, ir nepieciešams aizsargapģērbs ar elpošanas aparātu. Šādos gadījumos ir svarīgi īpaši apmācīt nodarbinātos, kā šādu ierīci lietot.
- 6.89. Metināšanas tērps nodrošina aizsardzību pret izkausēta metāla šļakatām, īslaicīgu saskari ar liesmām un ultravioleto radiāciju.
- 6.90. Šīs drēbes mēdz būt izgatavotas no dabiskajām šķiedrām, kas ir speciāli apstrādātas, lai nodrošinātu to ugunsizturību, vai arī izgatavotas no ādas, kas ir izturīga pret siltumu.
- 6.91. Savukārt, lai izgatavotu aizsargapģērbus pret ķīmiskajām vielām, ir nepieciešami speciāli aizsargmateriāli, kurus izvēlas atkarībā no tās vielas sastāva, pret ko paredzēta aizsardzība. Jebkurā gadījumā ir jāseko ražotāja dotajiem norādījumiem.
- 6.92. Specapģērbus pret radiāciju (jonizējošo/nejonizējošo starojumu) mēdz lietot kopā ar elpošanas aizsargaparātu, kas rada pietiekamu pretspiedienu, lai novērstu indīgās vielas ieplūdi ierīces iekšienē un uzturētu nepieciešamo attālumu no kaitīgajām vielām.
- 6.93. Ir paredzēts, ka aizsargapģērbus, kas pasargā pret spēcīgiem kairinātājiem (piemēram, radiācijas vai liesmu izraisītiem nopietniem termiskiem kaitējumiem, vai aizsargtērpi pret ķīmiskām vielām), apmācīti nodarbinātie var lietot ne ilgāk par apmēram 30 minūtēm. Specapģērbus pret mazākiem kaitējumiem, drīkst valkāt visas darba dienas garumā.
- 6.94. Kas attiecas uz aizsargfunkcijas nolietojanos un saglabāšanu, tad ir nepieciešams būt pārliecinātam, ka ar aizsargapģērbus nenotiek nekādas pārmaiņas tajā laikā, kad apģērbs tiek lietots.
- 6.95. Šī iemesla dēļ specapģērbs ir regulāri jāpārbauda, lai pārliecinātos par tā nevainojamo stāvokli, veiktu nepieciešamos labojumus un pareizi to tīrītu.
- 6.96. Ir jāplāno savlaicīga apģērbu nomaiņa.
- 6.97. Apģērbiem, kas nodrošina nodarbināto labāku pamanāmību, ar laiku saules staru ultravioletās radiācijas iedarbības rezultātā samazinās apģērba fluoriscējošā slāņa luminiscence. Tiklīdz šis apģērbs ir ieguvis dzeltenu krāsu, tas nekavējoties ir jāizmet

1.pielikums

Atbilstības deklarācija

(paraugs)

(ražotāja un viņa pilnvarotā pārstāvja nosaukums, reģistrācijas numurs, adrese)
deklarē, ka izgatavotais individuālais aizsardzības līdzeklis

:

(apraksts, ražotājs, tips, sērijas numurs)

1) atbilst prasībām, ko nosaka Ministru kabineta noteikumi par prasībām individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, to atbilstības novērtēšanas kārtību un tirgus uzraudzību (kuros iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Savienības direktīvām 89/686/EEC, 93/68/EEC, 93/95/EEC un

96/58/EC) un piemērojamie standarti Nr. _____, ir identisks individuālajam aizsardzības līdzeklim, kuram ir

_____ izdots

(sertifikācijas institūcija (nosaukums un adrese))

tipa sertifikāts (otrās vai trešās kategorijas individuālajam aizsardzības līdzeklim) Nr. _____;

2) tas novērtēts atbilstoši _____ procedūrai saskaņā ar
(C2 vai D modulis)

Ministru kabineta noteikumiem par prasībām individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, to atbilstības

novērtēšanas kārtību un tirgus uzraudzību. Minētā procedūra ir veikta pilnvarotās institūcijas (otrās vai trešās kategorijas individuālajam aizsardzības līdzeklim)

_____ pārraudzībā.

(nosaukums, reģistrācijas numurs, adrese)

(datums)

(persona (amats un uzvārds), kurai ir ražotāja vai pilnvarotā pārstāvja paraksta tiesības)

(paraksts)

2.pielikums

Aizsargapģērba marķējums

Aizsardzība pret sliktiem laika apstākļiem - LVS EN 343

Piktogramma tiek pielietota, ja aizsargapģērbs aizsargā pret sliktiem laika apstākļiem (lietus, vējš, aukstums līdz -5°C), kur:

X: ūdens iekļūšanas pretestības klase (3 klases);

Y: elpošanas īpašības - ūdens tvaiku iesūkšanas pretestības klase (3 klases).

Apģērbiem ar silto oderi tiek pievienota otra piktogramma, kur:

X: elpošanas īpašības (2. klases);

Y: siltumizolācija (2. klases).

Aizsardzība pret aukstumu - LVS EN 342

Piktogramma tiek pielietota, ja aizsargapģērbs aizsargā pret aukstuma nodrošina valkātāja aizsardzību ļoti aukstos laika apstākļos (līdz -40°C), kur:

X: siltumizolācija;

Y: gaisa caurlaidība (3. klases);

Z: elpošanas īpašības (3. klases);

Augstas redzamības brīdinājuma apģērbs - LVS EN 471

Piktogramma tiek pielietota, ja aizsargapģērbs nodrošina lietotāja redzamību bīstamās situācijās pie jebkādiem gaismas apstākļiem dienā un pie transportlīdzekļu apgaismojuma tumsā. Viegļu redzamību nosaka spilgts kontrasts starp apģērbu un vides fonu, kādā tas tiek saskatīts, kur:

X: norāda fluorescējoša un atstarojoša materiāla platības (3. klases);

Y: atstarojoša materiāla kvalitāte (2. klases).

Aizsardzība pret šķidrām ķīmikālijām LVS EN 465, 466, 467

Piktogramma tiek pielietota, ja aizsargapģērbs nodrošina valkātāja aizsardzību pret šķidrām un/vai sausām ķīmikālijām.

Tips 6. – ierobežota aizsardzība pret šļakstām;

Tips 5. – aizsardzība pret putekļiem;

Tips 4. – aizsardzība pret aerosoliem;

Tips 3. – aizsardzība pret šķidrums;

Tips 2. – aizsardzība pret gāzēm;

Tips 1. – aizsardzība pret gāzēm.

Aizsargapģērbs metinātājiem LVS EN 470-1

Piktogramma tiek pielietota, ja aizsargapģērbs nodrošina valkātāja aizsardzību metināšanas laikā.

Aizsardzība no karstuma un liesmām LVS EN 531 ([Jaunums NOMEX](#))

Aizsardzība pret kustošām daļām LVS EN 510

Piktogramma tiek pielietota, ja aizsargapģērbs nodrošina valkātāja aizsardzību pret kustošām daļām.

Darba apavu marķējums

Ādas darba apavu marķējums

Aizsargapavi ar pirkstu aizsargkapi, kura pārbaudīta uz 200J.

LVS EN 345

SB S1 S2 S3

AIZSARDZĪBAS ĪPAŠĪBAS

Pamata aizsardzības īpašības:

apavi ar pirkstu aizsargkape, materiālu savienojumu nostiprinājumu, izturība pret dūrumiem, nolietojumu, elastīgi, eļļas un benzīna izturīga, neslīdoša zole.

Papildus aizsardzības īpašības:

A Antistatiska noturība: no 100 kAmp līdz 1000 MAmp

E Trieciena uztveres spēja papēža daļā līdz 20J

WRU Apavu virsdaļas noturība pret ūdens iesūkšanos un uzņemšanu

iekļautās īpašības;

iespējama papildus aizsardzība

▲ iekļaujas bāzes īpašībās; ● iespējama papildus aizsardzība

Aizsargcimdņu marķējums

Piktogramma tiek pielietota, ja cimdi nodrošina aizsardzību pret ķīmisku iedarbību un ir pārbaudīti saskaņā ar LVS EN 374 “Ķīmiska iedarbība”.

Piktogramma tiek pielietota, ja cimdi nodrošina aizsardzību pret bakterioloģisku piesārņojumu un ir pārbaudīti saskaņā ar LVS EN 374 “Bakterioloģisks piesārņojums”.

Piktogramma tiek pielietota, ja cimdi nodrošina aizsardzību pret aukstumu un ir pārbaudīti saskaņā ar LVS EN 511 “Aukstuma iedarbība”, kur:

- a) aizsardzība pret vispārēju aukstumu (4. klases)
- b) aizsardzība pret tiešu aukstumu (4. klases)
- c) ūdens iekļūšana – vienā līmenī neiekļūst mazāks 30 min. (2. klases).

Piktogramma tiek pielietota, ja cimdi nodrošina aizsardzību pret mehānisku iedarbību un ir pārbaudīti saskaņā ar LVS EN 388 “Mehāniska iedarbība”, kur:

- a) aizsardzība pret noburzumiem (5. klases)
- b) aizsardzība pret iegriezumiem (6. klases)
- c) aizsardzība pret saraušanu (5. klases)
- d) aizsardzība pret caurduršanu (5. klases)

Dzirdes aizsardzības līdzekļu marķējums

Izvēloties prettrokšņa aizsardzības līdzekli jāizmanto ražotāja piedāvātie pārbaudes rezultātu dati, piemēram:

Frekvence, Hz	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000
Mf	24,0	26,2	33,1	38,0	39,0	34,3	4,3	43,3
Sf	5,3	6,2	8,1	6,1	3,8	2,5	3,4	5,5
APVf	18,7	20,0	25,0	31,9	35,2	31,8	38,9	37,8
H-		M-		L-				SNR
34		32		26				34

Mf: 22 dažādu pārbaudes metožu rezultātu vidējais lielums (dB).

Sf: testu rezultātu nozaru variācijas (dB).

APVf: summētie aizsardzības faktori.

H-, L-, M-: summētie aizsardzības faktori augstās (H), vidējās (M) un zemās (L) frekvencēs (dB).

SNR: vidējais aizsardzības faktors (dB)

Elpošanas aizsardzības līdzekļu marķējums

Pretputekļu maskas un filtri tiek marķēti ar simboliem P1, P2 vai P3 atkarība no aizsardzības klases.

Aizsardzības klase Pielietojums

P1 S Aizsargā no rūdas putekļiem, metāliem, oglēm, sauso darvu, sauso mēslojumu, polimēriem, kokvilnas, stiklavates, pelējuma sēnītes; miglas, kas veidojas pie izsmidzināšanas un kondensācijas, ja neizdalās kaitīgi tvaiki

- P2 S Aizsargā no metālu saturošas rūdas putekļiem, svina; minerāliem, cementa, azbesta, sodrējiem, ogles, miltiem, celulozes, kokvilnas, ziedputekšņi, miglas (izņemot miglu uz eļļas bāzes); metālu dūmiem, ieskaitot kobaltu, alumīnijs, svins, alva, hroms; oksīdi, cinks; metināšanas dūmi.
- P2 SL Analogs P2 S, bet ar papildus aizsardzību pret bezūdens miglu.
- P3 S Aizsargā pret metālu saturošas rūdas putekļiem; ieskaitot mangānu, hroms, svins; granīts, kvarcs, azbests, stiklavate, ogle, milti, kokvilna; kofeīns, efedrīns, miglu (izņemot miglu uz eļļas bāzes); radioaktīvajiem atkritumiem; gumijas dūmiem, kadmiju, kancerogēniem aerosoliem.
- P3 SL Analogs P3 S, bet ar papildus aizsardzību pret visiem šķidrājiem aerosoliem

Gāzes filtri tiek marķēti ar burtiem A, B, E, K un cipariem 1, 2 vai 3 atkarība no aizsardzības tipa un klases.

Sastādīja:	Paraksts:	Datums:
SIA „Media Control” darba aizsardzības speciālists Anita Garkalne		03.08.2017.
Darba aizsardzības instrukcija ir pārskatīta:	Paraksts:	Datums: